

ASGARI ÜCRET AZAMI KEPAZELİK!

Sermaye çevreleri asgari ücretin düşük tutulmasını istiyor. Hükümet bu isteğe uyuyor. Ardından baş gösteren kepezelikler ise bu fiili kepezeliğin dışı vurumu. Adı üstünde emekçiye emeği karşılığında biçilen en az ücretten söz ediyoruz. En azdan fedakârlık olmaz. En azı vermek bir lütuf değildir. En aza minnet duyulmaz. Asgari ücret AKP'nin veya sermaye çevrelerinin işçiye verdiği bir sadaka değildir. Devlet işçiden alıyor patronlara veriyor. İşçiden alıp patrona vermeye kapitalizm diyoruz. İşte bu yüzden bu düzen değişmelidir.

GEÇİMLİK ASGARI ÜCRET SADAKA DEĞİL ANAYASAL HAK...

AKP'li Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Jülide Sarıeroğlu'nun, "İşçi ve işveren fedakârlık bekliyoruz" sözleriyle açtığı Asgari Ücret Tespit Komisyonu toplantısı karara vardı. Asgari ücret 1603 TL...

Bu rakam yandaş sendikalarının belirlediği açlık sınırının altında. Yani bırakın asgari geçimi, bir ailenin beslenme giderlerini bile karşılamaya yetmiyor. Sonuç her zamanki gibi. İşveren tarafı sevinçli, işçi hayal kırıklığına uğradı. Kapanışı ise yine bir

AKP'li, Cumhurbaşkanı Erdoğan yaptı. Şöyle dedi; "Asgari ücreti beyefendiler beğenmiyor. Ya eline diline dursun..."

Kime, nasıl bir zihniyetle beddua ediyor bilinmez. Anayasanın 55. maddesinde "asgari ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları"nın göz önünde bulundurulacağı hüküm altına alınmış. Nereden bakılırsa bakılsın AKP'nin belirlediği asgari ücret hem hayata hem de Anayasaya aykırı. Her şey apaçık ortada. Devlet işçiden alıyor patronlara veriyor. İşçiden alıp patrona vermeye kapitalizm diyoruz. Bu sömürü düzeni değişmelidir.

Halka yalan söylemek suçtur. Asgari ücreti üç kat artırdık diyorlar. Kuyruklu bir yalandır. 2004 yılından bu yana asgari ücret milli gelir artışı karşısında da sürekli geriledi. 2004 rakamı 100 kabul edilirse 2017 yılında 69,5'e düştü. 2008 yılı başında aylık 414 ABD doları olan asgari ücret, 2017 Aralık ayı itibarıyla 358 dolara geriledi.

Sermaye çevreleri asgari ücretin düşük tutulmasını istiyor. Hükümet bu isteğe uyuyor. Ardından baş gösteren kepezelikler ise bu fiili kepezeliğin dışı vurumu. Adı üstünde emekçiye emeği

karşılığında biçilen bir en az ücretten söz ediyoruz. En azdan fedakârlık olmaz. En azı vermek bir lütuf değildir. En aza minnet duyulmaz. Asgari ücret AKP'nin veya sermaye çevrelerinin işçiye verdiği bir sadaka değildir.

Asgari ücret düzeni işçinin cehennemi, patronun cennetidir. Üç lira aşağı, beş lira yukarı... Sorun asgari ücret pazarlığı değildir. Sorun işçinin içine itildiği bu cehennemi parçalayıp atmasıdır.

Beğenmiyoruz ve kabul etmiyoruz açlık sınırının altındaki ücretinizi. Ne ücretinizi ne düzeninizi!

İşçiye biçilen ücret açlık sınırının altında

Çalışma Bakanının fedakârlık beklentisi işçiler açısından fazlasıyla gerçekleşmiş durumda. Ama işveren tarafında yaprak bile kıpırdamıyor. Boyun Eğme daha önce defalarca kârlarını katlayan büyük patronların haberini yapmıştı. "Nasıl yapıyorlar"ın sırrı işte bu tabloda. Devlet işçiden alıyor onlara veriyor. İşçiler çalışıyor patron kazanıyor. İşte buna kapitalizm deniyor ve bu yüzden yıkılmalıdır.

AKP'li Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Jülide Sarıeroğlu'nun, "İşçi ve işverenden fedakârlık bekliyoruz" sözleriyle açtığı Asgari Ücret Tespit komisyonu toplantısı karara vardı. Asgari ücret net 1603 lira olacaktı. Bu rakam elbette hükümetin istediği bir rakam. Kararı veren komisyonda görünüme göre işçi temsilcileri var, işveren temsilcileri var, iktidar var. Hâlbuki her şartta iktidarın dediği oluyor. Bu yıl da öyle oldu. Sonuç her zamanki gibi. İşveren tarafı sevinçli, işçi hayal kırıklığına uğradı. Kapanışı ise yine bir AKP'li, Cumhurbaşkanı Erdoğan yaptı. Şöyle

dedi; "Asgari ücreti beyefendiler beğenmiyor. Ya eline diline dursun..."

"Beyefendiler" in beğenmediği rakam 1603 lira. Hükümetle yapılan görüşmelerde işçi tarafını temsil eden Türk-İş, asgari ücretin 1893 lira olmasını talep ediyordu. DİSK'in talebi ise 2 bin 300 liraydı. Yani iktidarın istediği ile sendikaların hayal ettiği arasında hepi topu 700 lira bir fark var. Buna rağmen görüşmelerde işveren tarafını temsil eden Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK), "Türk-İş'in talebi Türkiye gerçeklerine uygun bir rakam değil" açıklamasını yaptı. Onlara kalsa 50-100 verip tartışmayı kapatmak gerekiyordu.

Çıkan sonucu boyun eğerek karşılayan Türk-İş'in çok uzun zamandır yaptığı tek iş internet sitesinde aylık açlık ve yoksulluk sınırı ücreti bilgisi yayınlamak. Sendikaların Aralık ayı verilerine göre dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 1.608,13 TL. Yani yeni asgari ücret açlık sınırının altında. Açıkçası şu: Yeni asgari ücret bir ailenin beslenme giderlerini bile karşılamaya yetmiyor. Çalışan bir kişi olsa bile geçinebilmek için her ay 400 lira daha bulması gerek. Çünkü bir kişinin aylık geçim maliyeti 1.989 TL. Yoksulluk sınırı ne diyorsanız onu da ekleyelim: 5.238 TL.

ANAYASAYA AYKIRI AMA...

Anayasanın "ücrette adalet" başlıklı 55. maddesinde "asgari ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları"nın göz önünde bulundurulacağı hüküm altına alınmış. Nereden bakılırsa bakılınsın AKP'nin belirlediği asgari ücret hem hayata hem de Anayasaya aykırı.

Yani sonuçta işçilerin fedakârlık yaptığı, işverenin ise kazançlı çıktığı bir rakam belirlenmiş oldu. Ama asgari ücret fedakârlık yapılacak bir şey değil. Asgari, en az demek. En azdan ne fedakârlık yapılabilir. Ama düzenin çarkı böyle işliyor. İşçiye en az, patrona en çok!

İşçiden alıp patrona vermenin adıdır kapitalizm. İşte bu yüzden yıkılmalıdır.

ASGARI ÜCRET REEL OLARAK SÜREKLİ DÜŞÜYOR

Rakamlara bakıldığında asgari ücret AKP döneminde birkaç kat artmış görünüyor. Tabii sözünü ettiğimiz sadece nominal bir artış. AKP'nin uyanık yöneticileri "asgari ücret üç kat, beş kat arttı" derken kastettikleri de bu. Bunun koca bir yalan olduğunu bilmenin pişkinliğidir yüzlerine yapışan o sırtkan ifade.

Çünkü asgari ücret artışını sadece enflasyon kriteri üzerinden değerlendirmek eksik bir yaklaşım. Asgari ücretin milli gelir artışından ve ekonomik büyümeden pay alıp alamadığına da bakılmalı mesela.

Böyle bakıldığında ortaya çıkan sonuçlar korkunç. 2004 yılından 2017'ye kadar asgari ücret yüzde 36 artarken ülkedeki toplam hasılat yüzde 95 oranında arttı. Yani, asgari ücretin milli gelire oranı yüzde 30,5 oranında

gerilemiş oldu. Yani zenginlik arttı, ama işçiler kazanmadı! Yani işçiler üretti, patronların kasaları doldu.

Dolayısıyla asgari ücret enflasyona göre artmış olsa da büyüyen pastadan asgari ücretliye pay düşmedi. İşçi yoksullaştı, patron zenginleşti.

2004 yılından bu yana asgari ücret milli gelir artışı karşısında da sürekli geriledi. 2004 rakamı 100 kabul edilirse 2017 yılında 69,5'e düştü. İşçiden alıp patrona verme eğilimi bir parça dizginlenilseydi asgari ücretin 2017 itibarıyla brüt 2500-2600 TL civarında olması gerekirdi.

Asgari ücret enflasyon karşısında da eriyor. 2017 yılında net asgari ücrete yapılan yüzde 7,9'luk zam oranına karşılık, Kasım ayı

enflasyon oranı yüzde 12,98 olarak açıklandı. Böylece 2017 yılında asgari ücret, enflasyon karşısında yaklaşık yüzde 4,5 oranında kayıp yaşadı

Dönelim başa. Çalışma Bakanının fedakârlık beklentisi işçiler açısından fazlasıyla gerçekleşmiş durumda. Ama işveren tarafında yaprak bile kıpırdamıyor. Boyun Eğme daha önce defalarca kârlarını katlayan büyük patronların haberini yapmıştı. "Nasıl yapıyorlar"ın sırrı işte bu tabloda. Devlet işçiden alıyor onlara veriyor. İşyan eden olursa bedduaları hazır: "Asgari ücreti beğenmiyor beyefendiler. Ya eline diline dursun!"

Kem söz sahibine aittir. Beğenmiyoruz açlık sınırının altındaki ücretinizi. Ve bütün işçileri örgütlenmeye, direnmeye davet ediyoruz...

Başbakan Yardımcısı Hakan Çavuşoğlu:
Asgari ücretle çalışan bir kişi 42 maaşıyla sıfır bir araç alabiliyor.

YANDAŞ SENDİKA BUYURDU: YAPACAK BİR ŞEY YOK

2018 yılı asgari ücret tutarının 1603 lira olarak belirlendiği Asgari Ücret Tespit Komisyonu toplantısının ardından toplantının sözde işçi tarafı olan Türk-İş Genel Başkanı Ergün Atalay'ın tek sözü, "Hayırlı olsun" oldu.

TÜİK verileriyle birlikte asgari ücretin 1893 lira olması için resmi teklif verdiklerini belirten Atalay, bu kararın 24 milyon kişiyi etkilediğini de belirttiikten sonra "Asgari ücret kabul edilebilir değil ama hayırlı olsun demekten başka bir şey yapamayız" ifadelerini kullandı. Türk-İş AKP'nin kontrolünde olan bir sendika. Yani asgari ücret komisyonunda işçi de, işveren de, hükümet de AKP!

AKP asgari ücreti sadaka sanıyor

Sermaye çevreleri asgari ücretin düşük tutulmasını istiyor. Hükümet bu isteğe uyuyor. Ardından baş gösteren kepezelikler ise bu fiili kepezeliğin dışı vurumu. Adı üstünde emekçiye emeği karşılığında biçilen en az ücretten söz ediyoruz. En azdan fedakârlık olmaz. En azı vermek bir lütuf değildir.

2018 yılı için asgari ücretin 1.603 lira olması emredildi. Görünüşte bu rakamı belirleyen bir komisyon. Oysa komisyonunda AKP'nin kontrol etmediği kimse yok. İşveren tarafı işçilerin öldürecek bir ücret talep ediyordu. AKP süründürmenin yeterli olduğuna karar verdi. Sonuç bu.

Yaptıklarının işçi ve emekçiye ne kadar ağır bir yük bindirdiğini bildikleri için asgari ücretin açıklanmasının ardından birbirini ardına tuhaf açıklamalar geldi. AKP işçi ücretlerini uçurmuş, yaşam seviyesini arşa çıkarmıştı.

Başbakan Yardımcısı Hakan Çavuşoğlu, verdikleri asgari ücreti şu sözlerle savundu: "2012'de asgari ücretle çalışan bir kişi 90 maaşıyla 1,4 motor gücüne sahip bir sıfır araç alabilirken şimdi 42 maaşıyla sıfır bir araç alabiliyor." Üstelik bu sözleri Bursa'da AKP il binasında yandaş "sendika" Hak-İş'in yöneticilerini kabulünde söyledi. Hak-İş yöneticileri bakanın sözlerine sevinip bakanı alkışladılar.

"NE KADROSU YAHU"

Aynı gün AKP Genel Başkanı Tayyip Erdoğan, katıldığı bir organizasyonda kendisinden kadro isteyen yurttaşta "Ne kadrosu yahu, çalışıyorsunuz işte" yanıtını verdi. Her fırsatta taşeron çalışan işçilere kadro vereceğini söyleyen AKP Hükümeti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın işçiye, emekçiye bakışını özetleyen bir tepki bu.

Bu sahne de Sinop Atatürk Kapalı Spor Salonu'nda düzenlenen AKP Sinop İl Baş-

kanlığı 6. Olağan Kongresi'nde gerçekleşti. İşçilerin kadro isteğini, "Ne kadrosu yahu" diye savuşturduktan sonra asgari ücrete de değindi. Erdoğan, "Dün asgari ücret açıklandı. Bin 603 TL. Asgari ücreti beyefendiler beğenmiyor. 2002 yılında asgari ücret 184 liraydı. Biz bunu geçen yıl bin 404'e çıkardık. Şimdi ise yüzde 14,3'lük artışla bin 603 TL'ye çıktı. Ya eline diline dursun" dedi.

Sermaye çevreleri asgari ücretin düşük tutulmasını istiyor. Hükümet bu isteğe uyuyor. Ardından baş gösteren kepezelikler ise bu fiili kepezeliğin dışı vurumu. Adı üstünde emekçiye emeği karşılığında biçilen bir en az ücretten söz ediyoruz. En azdan fedakârlık olmaz. En azı vermek bir lütuf değildir. En azı minnet duyulmaz. En az hiçbir işçinin, emekçinin "eline diline" durmaz. Asgari ücret AKP'nin veya sermaye çevrelerinin işçiye verdiği bir sadaka değildir. Asgari ücret Anayasa'nın devlete yüklediği bir yükümlülük ve o çok geveleden "sosyal hukuk devleti"nin bir gereğidir. Asıl önemlisi bunu vermezseniz işçi ölür, kendini yeniden üretmez, sisteminiz parparça olur...

İŞÇİLER KAYBETTİ ONLAR KAZANDI

İşçi ve emekçi AKP'li yıllarda sürekli yoksullaşırken kârını katlayanlar, zenginleşenler de var.

200 milyon liraya ulaştı. Bu verilere göre, Koç Holding'in yıllık kâr oranı yüzde 120 oldu.

KOÇ'UN YILLIK KÂR ORANI YÜZDE 120 OLDU

Koç Holding 2017'nin ilk 6 ayında kâr artırdı. Holdingin ikinci çeyrek net kârı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 54,4 artarak 1 milyar 420 milyon liraya yükseldi. Koç Holding'in toplam hasılatı da yüzde 36 artışla 23 milyar

SABANCI DA KÂRINI ARTIRDI

Sabancı Holding de ikinci çeyrek net kârını geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 11 artarak 790 milyon 200 bin liraya çıkardı. Sabancı'nın ikinci çeyrek toplam hasılatı 3 milyar 400 milyon lira, finans sektörü faaliyetleri hasılatı da 6 milyar 660 milyon TL olarak açıklandı.

M ÖLDÜRÜR KAPİTALİZM ÖLDÜRÜR KAPİTALİZM ÖLDÜRÜR KAPİT

ONBİN KOT TAŞLAMA İŞÇİSİ ÖLÜME İTİLİYOR

2017 yılında 2 bin işçiyi yalnızca iş cinayetleri nedeniyle kaybettik. Ülkemizde meslek hastalığı nedeniyle gerçekleşen ölümlerin ise kaydını bulmak mümkün değil. Silikozis hastası olan ve ölümü bekleyenler bu sayıya dahil edilmiyor.

İstanbul'da çalıştığı, 'merdiven altı' tabir edilen kaçak atölyelerde kot taşlama işi nedeniyle silikozis hastalığına yakalanan Faysal Demir, 25 Aralık günü tedavi gördüğü Erzurum Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde yaşamını yitirdi. Demir'in ölümüyle Bingöl Karlıova'da silikozis nedeniyle ölümlerin sayısı 18'e yükselirken Türkiye'de silikozis nedeniyle gerçekleşen kayıtlı ölümlerin sayısının 71 olduğu ifade edildi. Bingöl Karlıova'da 5 işçinin durumu ağır olmak üzere 110 işçinin daha silikozis hastası olduğu belirtiliyor.

Karlıova ilçesinde, 1994-2004 yıllarında, İstanbul'da "merdiven altı" diye tabir edilen kaçak atölyelerde, kum ve hava ile kot taşlama işinde çalışan bu işçileri zor bir hayat bekliyor.

Karlıova ilçesinin Taşlıçay köyünde 300 hanede silikozis hastası olan en az bir kişi olduğu belirtiliyor.

Kum ile çalışan, taşlama yapan işçilerde görülen silikozis hastalığı meslek hastalığıdır ve önlenemez bir hastalıktır. Hastalık, işçilerin yalnızca kâr amacıyla önlem alınmadan çalıştırılmaları nedeniyle ortaya çıkıyor.

Kotların beyazlatılması, eskimiş görüntü verilmesi için kum kompresörler vasıtasıyla kumun yüzeyine tutuluyor. Bu işlem sırasında solunan silis kumu akciğerlerde silikozis hastalığına yol açıyor.

Silikozis hastası işçileri bekleyen tek sonuç ise ölüm. Hastalık 20-30 yıl sonra da ortaya çıkabiliyor.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 10 bin tekstil işçisinin kot kumlama işinde çalıştığını belirtiyor. 2-3 ay gibi kısa sürelerde çalışmış olsa bile işçiler bu hastalık tehdidi ile yüz yüze kalıyor.

ASGARI ÜCRET İŞÇİNİN CEHENNEMİDİR

Çalışanların yüzde 30'u sosyal güvenceden yoksun. Yani kayıtsız, sigortasız çalışıyor. Çalışma süreleri ile ilgili sınırlar kalktı. Asgari ücret milli gelir artışının, ülke ekonomisinin büyümesinin gerisinde kaldı.

Asgari ücretli her geçen yıl daha yoksullaşıyor. 2008 yılının başında aylık 414 ABD doları olan asgari ücret 2017 Aralık ayı itibarıyla

358 dolara geriledi. Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında asgari ücretin en düşük olduğu ülkeler arasında.

Üç lira aşağı, beş lira yukarı... Diyorlar ki emekçiye aç kalmadan yoksulluk seni bekliyor. Sorun asgari ücret pazarlığı değil yani. Sorun işçinin içine itildiği bu cehennemi parçalayıp atması.

Baykuş Bakışı

KEMAL OKUYAN

İran ve Türkiye yeni yıla nasıl girdi?

Yeni yıla girdik. "Yeni yıla girmeyin, evinize girin" diyen bir iktidarın ortalığı terörize ettiği, karikatür bazı tiplerin çatılara çıkıp Noel Baba'yı dövmek için nöbet tuttuğu, insanları açlığa mahkum eden bir düzeyde tutulan asgari ücretin övüle övüle bitirilemediği, evde içki üretimini engellemek için etil alkolün içine azıcık daha "zehir" ekleneceğinin ilan edildiği bir yılbaşıydı bu.

Hareketli bir yılbaşı. Erdoğan "çok önemli şeyler olacak" dedi arada. 2018'den beklentileri var demek ki; burada anlaşıyoruz. "Çok önemli şeyler olacak" herkesin temennisidir ama arada-ki fark iyi ve kötü arasındadır. Türkiye ve dünyada bir şeyler, belli şeyler olmalıdır ve tarihe bu yıl "büyük şeyler oldu" notuyla geçmelidir.

Şimdi söyleyebiliriz ki evde içki üretiminin en yaygın olduğu ülkelerden İran'da önemli şeyler oluyor. İran zaten önemli bir ülkedir; tarihiyle, kültürüyle, toplumsal mücadeleleriyle... Halkın Şah rejimine karşı öfkesinden yararlanan Mollalar bu önemli ülkenin üzerine çökeli neredeyse 40 yıl oldu.

“Hangi rejim daha zalimdir sorusuna dışarıdan yanıt vermek olmaz, ikisini de yaşayan İranlı devrimciler, komünistler var, onlara sorarsanız...”

Şah rejimi Amerikancıydı, patronları ihya ediyordu, alabildiğine baskıcıydı, laik sayılmazdı ama burjuva modernizmi ile flört ediyordu.

Mollalar ABD'ye kapıyı gösterdi, sömürü düzeni CIA yardımıyla değil bu sefer dinsel baskılarla ayakta kalır oldu. Patronlar ihya olmayı sürdürdü, emekçiler yoksul kalmaya devam etti.

Hangi rejim daha zalimdir sorusuna dışarıdan yanıt vermek olmaz, ikisini de yaşayan İranlı devrimciler, komünistler var, onlara sorarsanız "kötünün iyisi olmaz, tercih yok" demekteler.

Mesele de budur; artık şu kötünün iyisini bulma merakından vazgeçmeli insanlık.

Bir tarafta "özgürlük ve demokrasi" yalanıyla sürdürülen sömürü düzeni öte tarafta dinsel dogmalarla ve anti Amerikancılıkla bezenmiş sömürü düzeni. Bizden istenen bir şu: Özgürlük ve demokrasiden yanaysan ABD'nin Avrupa Birliği'nin değerlerine sarılacaksınız, yoksa diktatörlerin eline düşersiniz!

Bizden istenen iki şu: Bağımsızlıktan yanaysan diktatörleri filan boş verip sineye çekeceksin, sömürüyü de unut, vatan sağ olsun!

İran'da sokağa çıkanların ne istediği karışık. Bu doğal, çok şey istenebilecek bir ülke İran. Özgürlük istemek meşru... Hayat pahalılığına karşı mücadele meşru... Yolsuzluklara tepki göstermek meşru... Adalet istemek meşru... Sokakta bunlar var. Sokakta kuşkusuz ABD tarafından yönlendirilen unsurlar da var. Onlar hiçbir zaman meşru değil. Daha fazla "gericilik" isteyenlerin de sesleri duyuluyor. Gericilik de hiç meşru olabilir mi?

Peki bu karmaşa nasıl çözülür? İşin özüne bakarak. İnsanlığın ömrü çarpık bir bağımsızlık ya da egemenlik uğruna sömürü ve baskılara ya da sahte özgürlükler uğruna emperyalist statükoya boyun eğmekle geçemez, geçmemeli. İşin özü sömürü düzenindedir. İran'da da ABD'de de aynı sınıfın borusu ötüyor ve o sınıf İran'da da ABD'de de aynı sınıfı sömürüyor.

Yok yok 2018'de önemli şeyler olsun.

*Kemal Okuyan'ın 2 Ocak günü soL Portal'da yayımlanan yazısından kısaltılarak alınmıştır.

İRAN'DA NELER OLUYOR:

Kış mı bahar mı?

İran karşıtı üçlü ittifakın, ülkedeki eylemleri kanlı bir boyuta taşıyarak, ülkeyi daha fazla istikrarsızlaştırabilecek araçları bulunuyor. Ancak sorun şu ki, Suriye'de bile tutmayan bu modelin İran'da tutması oldukça zor.

Iran'da 28 Aralık'ta başlayan protesto gösterileri, 2009'daki gösteri dalgasının seviyesine ulaşamadıysa da, ülkenin uygulanan neo-liberal politikalarla derinleşen ekonomik sorunlarına ve özellikle 2013 yılında varılan nükleer mutabakat ekseninde Ruhani yönetiminin yarattığı umutların çöküşüne işaret ediyor. İran Baharı beklentisi içinde olan ABD, İsrail ve Suudi Arabistan üçlüsü ise, "Suriye senaryosunu" uygulamaya çalışarak "İran Kışı" nı zorlayabilir.

I) GÖSTERİLER NEREDE VE NASIL BAŞLADI?

İran'ın muhafazakar kenti Meşhed'de 28 Aralık'ta başlayan ve hemen hemen ülkenin bütün eyaletlerine yayılan gösteriler aslında bir süredir devam eden küçük çaplı protesto gösterilerinin devamıydı. Çoğu "muhafazakar" kesimlere ait "Koopratif şirketler" in batışıyla, paralarını bu kurumlara kaptıran İranlılar, bir süredir özellikle başkent Tahran'da seslerini duyurmaya çalışıyor. Bu kurumlar aslında bir çeşit "mini-banka" olarak faaliyet yürütüyordu ve 1980'lerden sonra Türkiye'de ortaya çıkan "bankerler" e benzer bir işlev görüyorlardı.

II) GÖSTERİLER 'KENDİLİĞİNDEN' Mİ?

Meşhed'deki ilk gösteriler kısa sürede Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani'ye yönelik

tepkie dönüştü. Ne şekilde başlamış olursa olsun, artık eylemler "Muhafazakarların Ruhani'ye yönelik perde arkasındaki oyunlarına" sığdırılmayacak kadar büyük boyutta.

III) GÖSTERİLERİN 2009'DAKİ EYLEMLERDEN FARKI NE?

İran'da 2009'daki seçimlerden Ahmedinejad'ın zaferle çıkmasıyla, "ılımlı" kanat seçimlere hile karıştırıldığı iddia etmiş ve kısa zamanda Ahmedinejad'a tepki olarak başlayan eylemler, "rejime karşı" bir görünüm kazanmıştı. Son eylem dalgası nicelik açısından 2009'un gerisinde.

IV) GÖSTERİCİLERİN TALEPLERİ NELER?

İsfahan gibi kentlerde İran İslam Devrimi ile iktidarına son verilen Şah Pehlevi'yi öven, dini lider Ayetullah Ali Hamaney'e

karşı sloganlar göze çarpıyor. Arap nüfusun çoğunluğu oluşturduğu Ahvaz'da Suudi Arabistan Kralı Selman'a selam yollanıyor. Kürtlerin nüfusun çoğunluğunu oluşturduğu bölgelerde İran bayrakları yakılıyor. Ekonomik yıkıma tepki gösteren ve şu anda sokaktaki çoğunluğu oluşturan İranlıların eylemlerinde ise "rejim karşıtı" değil "hükumete tepki" baskın.

V) RUHANI MODELİ ÇÖKTÜ MÜ?

Ahmedinejad döneminde İran ekonomisinin ağır uluslararası yaptırımlar nedeniyle ekonomik krize sürüklenmesi Ruhani'nin "nükleer mutabakatla küresel sisteme ekleniş ve neo-liberal dönüşümün hızlandırılması ile özel sektöre dayalı büyüme" formülünü kalıcı hale getirdi.

Ancak, Ruhani'nin iddiaları, İran'ın 1979'dan sonra tüm sanayileşme ve altyapı hamlelerinin devletin öncülüğünde yapıldığı gerçeğiyle çelişiyordu. İran, Ruhani döneminde milli gelirini artırsa da, bu daha çok petrol gelirlerinin tahsil edilmesiyle sağlandı. Nitekim 2013'te yüzde 12,4'e ulaştı. Genç işsizlik oranı ise yüzde 31 seviyesinde... Bu da büyümenin petrol gelirleriyle sağlandığını ve reel büyüme yaşanmadığını gösteriyor.

VI) EYLEMLER İRAN'IN DIŞ POLİTİKASINA TEPKİ Mİ?

ABD Başkanı Donald Trump eylemleri olabildiğince İran yönetiminin dış politikasına bir tepki olarak yansıtmaya çalışıyor. Bazı eylemlerde, İran'ın Ortadoğu politikasının adeta şahsında cisimleştiği Kudüs Gücü Komutanı Kasım Süleymani'nin posterlerini yırtılması ve "Ne Gazze, ne Lübnan, İran'a canım feda olsun" sloganlarının atılması, Trump'ın iddiasını destekler görünse de, bu eylemcilerin, İran halkının kanaatini ne kadar yansıttığı tartışmalı. ABD'deki Maryland Üniversitesi'nin yaptığı 2016 tarihli bir araştırma İran'ın Ortadoğu politikasının halk nezdinde geniş bir desteğe sahip olduğunu ortaya koyuyor. Araştırmaya göre İranlıların

yüzde 85'i, İran'ın İŞİD'le mücadelede askeri destek vermesine olumlu bakarken, yüzde 65'inin Suriye'ye İranlı asker veya milis güçlerinin gönderilmesini destekliyor.

VII) 'İRAN BAHARI' TUTAR MI?

ABD, İsrail ve Suudi Arabistan ittifakıysa, gösterilerin İran'da "rejim değişikliği" getirmesini umduklarını açık sözlerle ifade ediyorlar. Son olarak İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu, "İranlılar rejimi devirmeyi başarır, İsrail ve İran arasında dostane bir ilişki kurulur" diye eylemlerden muradını açıkça ortaya koydu. ABD Başkanı Donald Trump da twitter üzerinden rejim değişikliği çağrısında bulundu. İran kamuoyunu etkilemeye çalışan bu mesajların tam tersi bir etki yaratması kuvvetle muhtemel.

VIII) İRAN'DA SURİYE SENARYOSU MU?

Eylemlerin beklenen "Bahar" ı getiremeyecek olduğu ortaya çıktıkça siddet olaylarının artış kaydetmesi dikkat çeken bir diğer gelişme. İran karşıtı üçlü ittifakın, ülkedeki eylemleri kanlı bir boyuta taşıyarak, ülkeyi daha fazla istikrarsızlaştırabilecek araçları bulunuyor. Ancak sorun şu ki, Suriye'de bile tutmayan bu modelin İran'da tutması oldukça zor.

Üçlü koalisyonun planı, Obama döneminde ortaya konulan, İran'ı sistemin dışına itmeme planlarından kesin bir dönüş işaret ediyor. Bu anlamda İran'da uygulanmaya çalışılacak olası bir "Suriye modeli", Obama'nın 2011 yılında Devlet Başkanı Beşar Esad'a karşı sahip olduğu uluslararası destekten çok daha azına sahip. Rusya'nın da İran'ı destekleyeceği, Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un "Bazı ülkelerin İran'ı istikrarsızlaştırma girişimleri kabul edilemez" çıkışıyla netlik kazandı. Gerek ABD yönetimi içinde ve gerekse medyada, Trump'ın İran karşıtı politikasının somut bir stratejiye sahip olmadığı ve ortaya çıkabilecek yeni gerilimleri ihmal ettiği belirtiliyor. Planın muhalifleri ayrıca Trump'ın müttetikleri Suudi Arabistan ve İsrail'in Suriye'den sonra Lübnan ve Yemen'de İran'la bilek güreşini kaybettiklerini hatırlatıyor.

*Ali Örnek'in 2 Ocak günü soL Portal'da yayımlanan yazısından kısaltılarak alınmıştır.

